

ВИДИ ОЗНАК ТИПОВИХ СПРАВ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ: ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА

Вікторія Анатоліївна МИКОЛАЄЦЬ,

*кандидат юридичних наук,
докторант Міжрегіональної академії
управління персоналом*

У науковій доктрині ознаки, тобто риси, властивості, особливості [1, с.655] типових справ не стали предметом активного наукового інтересу вчених. Так, Н. В. Шелевер зазначає, що ознаками типової адміністративної справи є такі:

1) відповідачем у даній справі є виключно один і той самий суб'єкт владних повноважень або ж його відокремлені підрозділи (тобто, орган державної влади чи орган місцевого самоврядування, їх посадова чи службова особа, а також інший суб'єкт при здійсненні ними публічно-владних управлінських функцій на підставі законодавства, в тому числі на виконання делегованих повноважень, або наданні адміністративних послуг);

2) спір у даній справі виник з аналогічних підстав;

3) дані суспільні відносини регулюються одними й тими самими нормами права;

4) позивачами у даних справах заявлено аналогічні позовні вимоги [2, с.289].

Вважаємо, що відповідні ознаки цілком відображають риси та особливості типових адміністративних справ. Відповідні ознаки повністю корелюються із позиціями дослідників щодо визначення поняття типових адміністративних справ, відтак можемо зробити висновок, що відповідні наведені ознаки відповідають законодавчо встановленому визначенню типових справ. В той же час, слід зазначити, що наведений перелік не є повним.

Верховний суд у складі судді-доповідача В. М. Кравчука та суддів М. М. Гімона, М. І. Грицива, Н. В. Коваленко, О. П. Стародуба, в рішенні від від 04.04.2018 № № 822/524/18 казав, що ознаками цієї типової справи є: а) позивач – особа, яка займає (або займала) посаду держслужби та якій встановлена інвалідність; б) відповідач – територіальний орган Пенсійного фонду України; в) предмет спору – вимога зобов'язати відповідача призначити пенсію по інвалідності державного службовця відповідно до ст. 37 Закону України від 16.12.1993 № 3723 «Про державну службу» [3]. Таким чином, аналіз постанов Верховного суду у зразкових справах показав, що до даного переліку також додається інформація про позивача, як одна із ознак типових справ.

Водночас, слід наголосити, що для визначення сторони позивача з метою встановлення типових справ зазначається певна характеристика позивача, яка може бути релевантною по відношенню до великої

кількості осіб. В рішенні від 03.05.2018 у справі № 805/402/18 вказав, що, що позивач у цій категорії справ є пенсіонер, якому/якій призначено пенсію згідно із Законом № 1058-IV та який/яка є внутрішньо переміщеною особою [4]. В рішенні від 21.01.2019 у справі № 240/4937/18 Верховний суд вказав, що (а) позивач є особою, яка постраждала внаслідок Чорнобильської катастрофи; (б) позивач проживає на території радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи; (в) позивач є непрацюючим пенсіонером [5]. Отже, обов'язковою ознакою типової справи також є сторона позивача, а саме відповідні ознаки позивача, які можуть встановити та визначити окрему їх групу. Очевидним є той факт, що до окремо взятого органу влади є значна кількість позовів від різних позивачів, однак для точної кваліфікації таких справ у типові, слід визначити окремі ознаки групи позивачів, щодо яких зразкове рішення буде релевантним та підлягатиме застосуванню.

Таким чином, характеристика позивача, тобто особи на захист прав, свобод та інтересів якої подано позов до адміністративного суду, а також суб'єкт владних повноважень, на виконання повноважень якого подано позов до адміністративного суду, є ознакою типової адміністративної справи.

Ще однією ознакою типових адміністративних справ, на нашу думку, є множинність. Дана ознака випливає з того, що загалом типовість є поєднанням в одному явищі індивідуальних, своєрідних рис, ознак і властивостей, характерних для сукупності явищ [1, с.118]. Тобто для того, щоб справи були типовими, їх повинна бути певна сукупність. У випадку, якщо всі справи, які складають відповідну сукупність, відповідають окремим обов'язковим ознакам, є підстави вважати, що відповідні справи є типовими. З іншої сторони, якщо відсутні інші справи, то одна справа не може визначатись типовою, оскільки її ознаки не є характерними для інших справ.

Враховуючи наведене вище, можемо відзначити, що типові справи мають наступні ознаки:

1) Подібність характеристик позивачів (яка дозволяє виокремити групу позивачів, чії справи будуть типовими, та виражається у окремому правовому статусі особи, яка звернулась до суду за захистом своїх порушених прав).

2) Ідентичність відповідача (на стороні відповідача повинен бути один суб'єкт владних повноважень, або його відокремлений чи структурний підрозділ).

3) Аналогічність підстав позову (орган владних повноважень повинен аналогічно неправильно тлумачити норму права або дотриматись аналогічно неправомірної поведінки).

4) Єдність правового регулювання (суспільні відносини повинні регулюватись одними і тими самим нормами права, тобто в межах одних правовідносин).

5) Аналогічність позовних вимог (позивачі повинні обрати аналогічний спосіб захисту своїх справ, тобто заявити вимоги щодо поновлення своїх порушених прав у аналогічний спосіб).

6) Множинність (для визнання справи типовою, її характерні ознаки повинні відповідати як мінімум одній іншій справі).

Список використаних джерел:

1. Словник української мови : [в 11 т.] . АН Української РСР, Ін-т мовознав. ім. О. О. Потебні ; редкол.: І. К. Білодід (голова) [та ін.]. Київ : Наук. думка, 1970 - 1980. Т. 10 : Т-Ф. ред. тому: А.А. Бурячок, Г.М. Гнатюк. 1979. 658 с.

2. Зразкові та типові справи – новела в адміністративному судочинстві. Шелевер Наталія Василівна. Закарпатські правові читання. Матеріали XI Міжнародної науково-практичної конференції (11-31 квітня 2019 р., м. Ужгород). Ужгородський національний університет; За заг. ред. О.Я. Рогача, Я.В. Лазура, М.В. Савчина. Ужгород: РІК-У, 2019. 372 с.

3. Рішення Верховного Суду від 04.04.2018 № № 822/524/18 (№ Пз/9901/23/18) - щодо переведення з пенсії по інвалідності на пенсію державного службовця. URL: https://supreme.court.gov.ua/supreme/pro_sud/zrazkova-sprava/zrazkove_822_524_18. (дата звернення: 13.09.2019)

4. Рішення Верховного Суду від 03.05.2018 № 805/402/18 (№ Пз/9901/20/18) - про припинення виплати пенсії внутрішньо переміщеній особі. URL: https://supreme.court.gov.ua/supreme/pro_sud/zrazkova-sprava/zs_9901_20_18. (дата звернення: 01.09.2019).

5. Рішення Верховного Суду від 21.01.2019 № 240/4937/18 (№Пз/9901/55/18) - щодо перерахунку пенсій постраждалому в наслідок Чорнобильської катастрофи. URL: https://supreme.court.gov.ua/supreme/pro_sud/zrazkova-sprava/zs_9901_55_18_240_21_01_2019. (дата звернення: 01.09.2019).